

Konferencja „Nowe zakazane praktyki sieci handlowych? Ustawa o przeciwdziałaniu nieuczciwemu wykorzystaniu przewagi kontraktowej w obrocie produktami rolnymi i spożywczymi”, Warszawa, 30 listopada 2016 r.

Konferencja „Nowe zakazane praktyki sieci handlowych? Ustawa o przeciwdziałaniu nieuczciwemu wykorzystaniu przewagi kontraktowej w obrocie produktami rolnymi spożywczymi”, zorganizowana przez „Rzeczpospolitą” we współpracy z kancelarią Modzelewska&Paśnik, odbyła się na kilkanaście dni przed przyjęciem ustawy. Wystąpienia i dyskusje odnosiły się już do tekstu ustawy, który został przyjęty bez większych zmian jako obowiązujące prawo. Program konferencji przewidywał przede wszystkim dyskusję nad samą regulacją, jednak swoje miejsce znalazły tam także aspekty ekonomiczne i rynkowe.

Konferencję rozpoczęła Wiceprezes UOKiK – Bernadeta Kasztelan-Świetlik, która już na wstępie zaznaczyła, że właściwie omówieniem zapisów ustawy, jako regulacji sektorowej, powinno zajmować się raczej Ministerstwo Rolnictwa niż UOKiK. W swoim wystąpieniu podkreśliła, że problem relacji między sieciami sklepów wielkopowierzchniowych a dostawcami jest często raportowany do UOKiK, dotychczas jednak nie było w zasadzie instrumentów możliwych do zastosowania w odniesieniu do takich konfliktowych sytuacji. Wiceprezes wyraziła opinię, że umiejscowienie przepisu pozwalającego na interwencję w takie konflikty w sferze prawa prywatnego byłoby zupełnie nieadekwatne do charakteru tych konfliktów i skali problemu. Na uwagę zasługuje przede wszystkim deklaracja wiceprezes UOKiK co do stosowania ustawy – zdaniem B. Kasztelan-Świetlik ustawa będzie stosowana przez UOKiK z całą stanowczością, sieci handlowe miały bowiem dużo czasu na samokształcenie, jeśli chodzi o sposób kształtowania relacji z dostawcami, nie udało im się przyjąć branżowego kodeksu dobrych praktyk, mimo że prace nad nim były bardzo zaawansowane (ustały w 2015 r.), a projektowane rozwiązania powielają w zasadzie ich unijny pierwowzór.

W odpowiedzi na pytanie jednego z uczestników konferencji, czy – biorąc pod uwagę fakt, że zakres nowej ustawy wykracza znacznie poza dotychczasowy dorobek orzecznicy, prowadzący się jedynie do problematyki tzw. opłat półkowych – UOKiK zamierza opublikować jakieś wytyczne dotyczące stosowania ustawy, B. Kasztelan-Świetlik stwierdziła, że *soft law* może być wydawane tylko wówczas, gdy UOKiK ma jakieś doświadczenie decyzyjne, więc wytycznych nie należy się spodziewać. Z kolei odpowiadając na pytanie, jak UOKiK zamierza traktować praktykę określoną jako „nieuzasadnione wydłużanie terminu płatności”, wiceprezes UOKiK podkreśliła, że najbardziej prawdopodobne będzie podejście kazuistyczne (typu *case-by-case*).

Odnosząc się do wypowiedzi wiceprezes UOKiK, Renata Juszkiewicz z Polskiej Organizacji Handlu i Dystrybucji (obecnie Prezes Zarządzająca tej Organizacji) stwierdziła, że polskie sieci

dystrybucyjne liczą na liberalne stosowanie nowej ustawy, ponieważ już są poszkodowane linią orzeczniczą polskich sądów dotyczącą tzw. opłat półkowych, wskutek której w Polsce niemożliwe było wdrożenie przez sieci, powszechnej w innych krajach, tzw. *slotting fee*.

Małgorzata Modzelewska de Raad, moderując dyskusję z udziałem wiceprezes UOKiK, postawiła pytanie, jak w świetle stosowania nowej ustawy mieści się priorytet w postaci dobrobytu konsumentów? Czy dobro pojedynczego przedsiębiorcy, chronione przez ustawę o przeciwdziałaniu nieuczciwemu wykorzystaniu przewagi kontraktowej, ma stać ponad interesem konsumentów jako zbiorowości? Mecenas podkreśliła, że w istocie relacje między poszczególnymi ogniwami łańcucha dostaw, tam, gdzie nie można stwierdzić istnienia pozycji dominującej, stanowią „szarą strefę” prawa konkurencji. Wśród podstawowych problemów, jakie będą łączyć się z nową ustawą, znajduje się zbieg przepisów różnych ustaw: obok ustawy o przeciwdziałaniu nieuczciwemu wykorzystaniu przewagi kontraktowej, także ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów oraz ustawy o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji.

Dr Agnieszka Szymecka-Wesołowska przedstawiła założenia i funkcjonowanie analogicznej do omawianej ustawy regulacji włoskiej. Prelegentka podkreśliła, że we Włoszech ustawa, co prawda nie posługuje się pojęciem przewagi konkurencyjnej, ale jednocześnie rozporządzenie wykonawcze doprecyzowuje, że przedmiotem interwencji organu administracji są relacje charakteryzujące się znaczącą nierównowagą siły rynkowej. Ograniczeniem zakresu stosowania regulacji włoskiej jest definicja produktów rolnych, limitowana do definicji zawartej w art. 38 ust. 1 TFUE. Ustawa sankcjonuje również warunki pozaumowne działalności sieci handlowych. Dr Szymecka-Wesołowska wskazała również, że cechą charakterystyczną regulacji włoskiej są niskie sankcje za praktyki nieuczciwego wykorzystywania przewagi kontraktowej (jedynie do 3 tys. euro).

Ważny element konferencji stanowił panel dyskusyjny z udziałem przedstawicieli organizacji zrzeszających przedsiębiorców. Zdaniem Renaty Juszkiewicz z POHiD, dotychczasowe prawodawstwo i orzecznictwo nie pozwalało tak ukształtować współpracy sieci z dostawcami, aby wspomagała ona przekształcanie ich biznesów z małych w większe i silniejsze. Andrzej Gantner, dyrektor generalny z Polskiej Federacji Producentów Żywności, podkreślił, że nowa ustawa nie reguluje wyłącznie relacji między sieciami handlowymi a dostawcami, znacznie większe znaczenie będzie ona miała dla kształtowania relacji między dostawcami produktów rolnych a przetwórcami. A. Gantner wskazał, że przyjęcie tej ustawy jest klęską całego sektora, bo potwierdza, że zainteresowani przedsiębiorcy nie byli w stanie się porozumieć co do zasad współpracy i niezbędna okazała się interwencja ustawodawcy. Teresa Sienkiewicz, reprezentująca jednego z przedsiębiorców sektora rolno-spożywczego, podkreśliła, że ustawa spowoduje prawdopodobnie pojawienie się nowego szczebla obrotu na rynku rolno-spożywczym. Konieczne jest także odnotowanie faktu, że przewaga kontraktowa może występować również po stronie dostawców, nie zaś tylko odbiorców.

W zamykającym konferencję panelu poświęconym rozwiązaniom legislacyjnym przyjętym w ustawie, moderator – Maciej Syska z kancelarii Modzelewska&Pańnik – postawił uczestnikom panelu pytanie o ocenę definicji przedmiotu regulacji (praktyk nieuczciwego wykorzystywania przewagi kontraktowej), zbieg sankcji za tę samą praktykę czy wreszcie – spodziewaną skuteczność ustawy. Uczestnicy panelu krytycznie wypowiedzieli się o definicji praktyk sankcjonowanych przez

ustawę, określając ją jako niejasną i nazbyt otwartą na dowolną interpretację. W dyskusji silnie przewijał się wątek niejasnego powiązania interesu prywatnego i publicznego na gruncie nowej ustawy. Uczestnicy zgodzili się również co do tego, że ryzyko poddania jednej praktyki sankcjom wynikającym z wielu ustaw jest bardzo wysokie.

dr hab. Agata Jurkowska-Gomułka, prof. WSiIZ

Wyższa Szkoła Informatyki i Zarządzania; Kancelaria Modzelewska&Paśnik; e-mail: agathajur@o2.pl.